

Ліна
Костенко
Поезія

Портфоліо поетеси

Прізвище від народження:

Ліна Василівна Костенко

**Дата народження: 19 березня
1930 (84 роки)**

**Місце народження: Ржищів,
Київська область, Україна**

**Рід діяльності: письменниця,
поетеса**

***Я вибрала долю собі сама.
І що зі мною не станеться
—
у мене жодних претензій
нема
до Долі — моєї обраниці.***

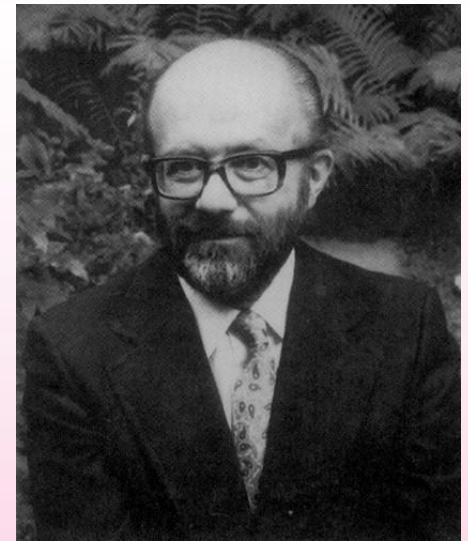
Є люди, яких багато... Книжка за книжкою, роль за роллю, промова за промовою. Та чим більше такого, тим помітнішою є мізерія й неміч тусовочного персонажа. Ліни Костенко мало. Було так у віці минулому, коли її просто забороняли. І є так нині, коли вона сама себе забороняє. Її ідеали, її цінності ніяк не монтуються з тим, що торжествує в наших реаліях.

Сергій Тримбач, кінокритик

Стосовно Ліни Костенко, я скажу без жодного перебільшення: вона унікальне явище в українській літературі, яка за будь-яких змін кон'юнктури моменту завжди була собою й вела лінію, аби Україна зайняла своє гідне місце у світовому співтоваристві.

Б. Олійник

***Цариця поезії в
Україні.***

***Джордж Луцький,
американський
літературознавець***

Основні мотиви її творчості:

- * історія нашого народу;*
- * єднання людини з природою;*
- * філософічність буття;*
- * тема поета і поезії;*
- * тема кохання;*
- * тема війни;*
- * тема творчої праці;*
- * тема моралі .*

Особливості індивідуального стилю Ліни Костенко:

- алюзії
- вимогливість
- шляхетність
- притчевість
- реалістичність
- патріотизм
- афористичність
- метафоричність
- психологізм
- філософічність.

«Страшні слова, коли вони мовчать...»

Страшні слова, коли вони мовчать, коли вони зненацька причаїлись, коли не знаєш, з чого їх почать, бо всі слова були уже чиймись.

Хтось ними плакав, мучивсь, болів, із них почав і ними ж і завершив. Людей мільярди і мільярди слів, а ти їх маєш вимовити вперше!

Все повторялось: і краса, й потворність.

Усе було: асфальти й спориші.

Поезія - це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі.

Тема : роздуми про значення слова в житті людини, про сутність поетичного мистецтва.

Ідея: возвеличення слова, яке через чутливу душу поета може ввібрати в себе всі радощі й болі мільярдів і стати неповторним і безсмертним дотиком до душі кожного.

Літературний рід: лірика.

Жанр: ліричний вірш.

Вид лірики: філософська.

Віршовий розмір: ямб.

Римування: перехресне

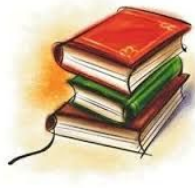
Епітети: страшні слова;
безсмертний дотик;

Метафори: слова мовчать,
причаїлись; хтось(словами)
плакав, мучився, болів;

Антитеза: краса й потворність;
асфальти й спориші;

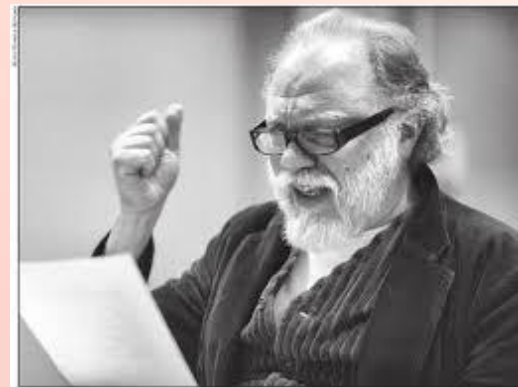

У поезії **«Страшні слова, коли вони мовчать** напрочуд тонко передано **психологічний стан митця**, який не може собі дозволити писати будь-що, збиватися на штампи, повторювати кимось уже сказане.

Так, і справді, багато що повторюється в цьому світі - краса і потворність, зрада і самопожертва, «асфальти й спориші», навіть слова втрачають свій первозданний смисл, запозичені нами один в одного. Однак справжньою поезією стає лише те, про що мовлено наче вперше за всю історію цивілізації, що читача вразить, здивує, приголомшить новизною думки чи художньої форми. Адже поезія є по-справжньому неповторним явищем духовного життя української нації.

Торкаючись наших душ, вона пробуджує в них

У вірші «*Страшні слова, коли вони мовчать*» поетеса написала про те, як важко інколи знайти слова, які б не «були уже чиймись».
Світ рятувало Слово. У Великобританії вже більше 50 років у шпиталях лікують поетичними текстами, поетичними записами. У стародавніх цивілізаціях поезія супроводжувала всі сакральні й взагалі значимі для історії народу процеси: народження і смерть, війна і мир, ритуальні свята й наукові відкриття. Це є розуміння мови як складової здоров'я людини, а відтак і здоров'я нації.

«УКРАЇНСЬКЕ АЛЬФРЕСКО»

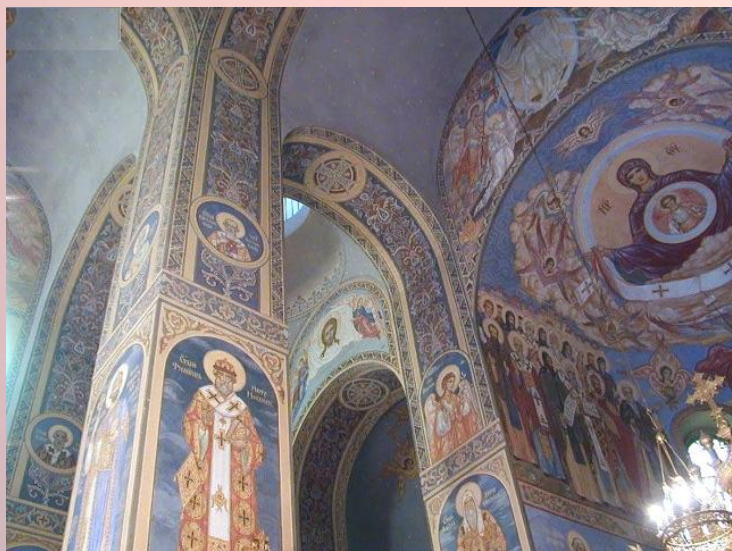
(1989р.)
Над шляхом, при долині, біля старого граба
де біла-біла хатка стоїть на самоті,
живе там дід та баба, і курочка в них ряба,
вона, мабуть, несе їм яєчка золоті.

Там повен двір любистку, цвітуть такі жорж
і вишні чорноокі стоять до холодів.
Хитаються патлашки уздовж всієї стежини,
і стомлений лелека спускається на хлів.

Чиєсь дитя приходить, беруть його на руки.
А потім довго-довго на призьбі ще сидять.
Я знаю, дід та баба - це коли є онуки,
а в них сусідські діти шовковицю їдять.

Дорога і дорога лежить за гарбузами.
І хтось до когось їде тим шляхом золотим.
Остання в світі казка сидить під образами.
Навшпиньки виглядають жоржини через тин...

Альфреско - техніка настінного живопису, яка полягає в нанесенні водяної фарби на вологу штукатурку, часто з ідилічним сюжетом.

Тема: зображення життя української родини, в якій втрапився зв'язок між поколіннями, між містом і селом.

Ідея: застерегти читачів від страшної трагедії, в яку потрапили герої поезії, уся наша нація, коли не шанується старість, забуваються родові корені, втрачаються моральні цінності українців.

Літературний рід: лірика.

Жанр: ліричний вірш.

Вид лірики: філософська.

Віршовий розмір: ямб

Римування: перехресне

Епітети: старий граб; біла-біла хата;
золоті яєчка; курочка ряба; стомлений
лелека; вишні чорноокі; сусідські діти;
золотий шлях; остання казка;

Метафори: хата стоїть на самоті;
вишні стоять до холодів; хитаються
патлашки; лелека спускається на хлів;
дорога лежить за гарбузинням; казка
сидить під образами;

Уособлення: Навшг
ж...рез тин

Хата

Дорога

Вишні

Ді

Образи-архетипи — це образи, які вийшли за межі своєї епохи й набули загальнолюдського значення.

Баба

Лелека

На перший погляд, у поезії «Українське альфреско» перед нами постає ідилічна картина, ніби старовинний малюнок на вологій штукатурці:

Над шляхом, при долині, біля старого граба, де біла-біла хатка стоїть на самоті, живе там дід та баба, і курочка в них ряба, вона, мабуть, несе їм яєчка золоті...

Золоті яєчка - казковий образ, що символізує благополуччя і щастя.

*У другій строфі автор змальовує картину, за допомогою якої не лише передано одвічне прагнення українців до краси: «повен двір любистку», «жоржини», «вишні чорноокі», а й показано діда та бабу як **дбайливих господарів**. Тривожним сигналом порушеної ідилії є **образ лелеки**. За народним повір'ям, лелека приносить до оселі немовлят. Тож епітет «стомлений лелека» наводить читача на сумні роздуми.*

В останній строфі автор використовує символічний образ дороги.

Дорога і дорога лежить за гарбузами.

І хтось до когось їде тим шляхом золотим.

Золотий шлях в уяві читача викликає цілий асоціативний ряд: це і шлях, освітлений, осяяний сонцем, і шлях, дуже дорогий, рідний комусь, як спогад дитинства, і шлях, укритий золотим пилом у сонячній промінні. Однак неозначені займенники **хтось** і **до когось** ще більше загострюють увагу на самотності стареньких людей. Тому їм нічого не залишається, як бути один для одного, як «остання в світі казка», на яку, ставши нещасливими, віддаються жоржини.

У діда й баби «сусідські діти шовковицю їдять», свої ж діти й онуки не приїжджають, гордують, цураються, або ж їх немає зовсім. Світ, у якому живуть старенькі, казково чарівний, світлий, затишний. Але немає кому розказувати казку про курочку рябу, «остання в світі казка сидить під образами» — з відходом господарів увесь цей дивосвіт, це осердя української душі зникне.

«Хай буде легко. Дотиком пера»

**Хай буде легко. Дотиком пера.
Хай буде вічно. Спомином
пресвітлим.**

**Цей білий світ — березова кора,
по чорних днях побілена десь
звідтам.**

**Сьогодні сніг іти вже поривавсь.
Сьогодні осінь похлинулась димом.
Хай буде гірко. Спогадом про Вас.
Хай буде світло, спогадом
предивним.**

**Хай не розбудить смутку телефон.
Нехай печаль не зрушиться
листами.**

**Хай буде легко. Це був тільки сон,
що ледь торкнувся пам'яті вустами.**

Тема: розповідь про прелюдію кохання, момент закоханості, народження почуттів, у які ще не зовсім віриться.

Ідея: дати відчутти людині, що їй потрібне інколи не лише солодке, а й гірке, не лише світле, а й темне, щоб більше поцінувати те добре, світле, що є.

Літературний рід: лірика

Жанр: етюд

Вид лірики: інтимна, пейзажна

Віршовий розмір: ямб

Епітети: спомин пресвітлий; білий світ, березова кора побілена; чорні дні; спогад предивний, пресвітлий;

Метафори: осінь похлинулась димом; хай не розбудить смутку телефон; печаль не зрушиться листами; сон торкнувся пам'яті вустами; сніг іти поривався;

Інверсія: спогадом предивним; не розбудить смутку телефон;

«Я вранці голос горлиці

люблю»

**Я вранці голос горлиці люблю.
Скрипучі гальма першого трамвая
я забуваю, зовсім забуваю.**

Я вранці голос горлиці люблю.

**Чи, може, це ввижається мені
той несказаний камертон природи
де зорі ясні і де тихі води? —**

Я вранці голос горлиці люблю!

**Я скучила за дивним зойком слова.
Мого народу гілочка тернова.
Гарячий лоб до шибки притулю.**

Я вранці голос горлиці люблю...

Тема: показ любові людини до природи у її найрізноманітніших проявах.

Ідея: оспівування краси незайманої природи, яка має великі переваги перед красою міста; сприйняття образу України, освітленого ясними зорями та омитого тихими водами.

Літературний рід: лірика

Жанр: ліричний вірш

Вид лірики: пейзажна

Віршовий розмір: ямб

Анафора : Я вранці голос горлиці
люблю

Епітети: скрипучі гальма;
несказаний камертон; ясні зорі;
тихі води; гілочка тернова; дивний
зоїк;

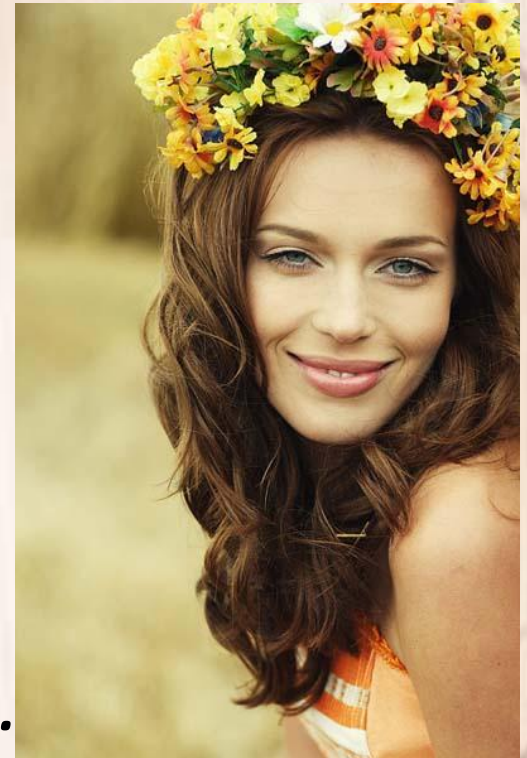
Метафора: зоїк слова

Символ: гілочка тернова

«НЕДУМАНО, НЕГАДАНО»

**Недумано, негадано забігла в
глухомань,
Де трави пахнуть ладаном в
кадильницях світань.
Де вечір пахне м'ятою, аж холодно
джмелю...
А я тебе, а я тебе, а я тебе люблю.
Ловлю твоє проміння крізь музику
беріз,
Люблю до оніміння, до стогону, до сліз.
Без коньяку й шампану і вже без
вороття
Я п'яна, п'яна, п'яна на все своє життя!**

Тема: зображення ліричної героїні в кульмінаційний момент любові, коли вона, сп'яніла від щастя, шукає прихистку у вечоровому лісі і дає вихід емоціям.

Ідея: оспівування всепоглинаючого, всеохоплюючого почуття кохання; утвердження думки про те, що світ прекрасний, якщо в ньому є любов.

Літературний рід: лірика

Жанр: ліричний вірш

Вид лірики: інтимна

Віршовий розмір: ямб

Римування: суміжне

Метафори: кадильниці світань; музика беріз;
вечір пахне м'ятою;

Риторичні оклики: Я п'яна, п'яна, п'яна на все
своє життя!

Кохання — всепоглинаюче, всеохоплююче
почуття. Вірш Ліни Костенко «Недумано,
негадано...» — освідчення в коханні. Почуття
ліричної героїні такі глибокі — «до стогону, до
сліз», і хочеться ввібрати кожен промінець, що
випромінює коханий: «Ловлю твоє проміння
крізь музику беріз». Задушевність змальованої
картини підтримується романтичним
пейзажем на початку твору, який
на музику і став прекрасним романом

**Автор музики і
перший виконавець
романсу
«Недумано,
негадано»**

О. Богомолець.

Тестові завдання:

1. Рік народження

а) 1940; б) 1931; в) 1930; г) 1936; д) 1935

2. 1956 р. закінчила з відзнакою вищий навчальний заклад

а) Московський літературний інститут імені М. Горького; б) Київський педагогічний інститут; в) Московський педагогічний інститут; г) Київський літературний інститут; д) Харківський національний університет.

3. Ліна Костенко належить до

а) Київської школи поетів; б) Нью-Йоркської групи; в) Шістдесятників; г) «Празької школи» поетів; д) Неокласиків.

4. 1968 р. написала листи на захист

- а) М. Косіва; б) О. Заливахи;
- в) І. Світличного; г) І. Драча;
- д) В. Чорновола.

5. Збірку «Поезії» в діаспорі видано

- а) 1968; б) 1969; в) 1970; г) 1979.

6. Збірка віршів «Над берегами вічної ріки» вийшла

- а) 1969 ; б) 1979; в) 1970; г) 1977.

7. Рік видання роману «Маруся Чурай»

а) 1977; б) 1978; в) 1980; г) 1968.

8. Місце народження поетеси

а) с. Обухів на Київщині; б) м. Лубни на Полтавщині; в) м. Охтирка на Сумщині; г) м. Ржищів на Київщині; д) м. Сосниці на Чернігівщині.

9. Рік переїзду родини до Києва

а) 1936; б) 1935; в) 1940; г) 1930; д) 1958.

10. Рік видання збірки «Наповторність»

а) 1977; б) 1980; в) 1987; г) 1979; д) 1990

11. Книга «Сад нетанучих скульптур» з'явилася друком

а) 1980; б) 1977; в) 1987; г) 1979; д) 1990.

12. Назва твору, від авторства якого відмовилася Ліна Костенко

а) «Циганська Муза»; б) «Горохове плем'я»;
в) «Чекаю дня, коли тобі скажу»; г) «Записки українського самашедшого»; д) «Перевірте свої годинники».

Літературний диктант 1

- 1. Перші вірші Ліни Костенко опубліковані у...**
- 2. Перша збірка – ...«Проміння землі» .**
- 3. Цензура заборонила до друку збірку, яка стала початком вимушеного мовчання...**
- 4. Стіна замовчування була пробита у 1977 р. виходом збірки «Над берегами вічної ріки»?**
- 5. Державна премія України імені Тараса Шевченка була присуджена за...**
- 6. Творче світосприймання поетеси перегукується з життєвим кредом відомої української письменниці...**

7. Збірка «Інкрустації» видана не українською мовою, а...

8. Настінний живопис водяними фарбами по сирій, підготованій для цього штукатурці називається...

9. Гармонійним поєднанням інтимної та пейзажної лірики є поезія....

10. Поезія – це завжди неповторність, Якийсь безсмертний дотик до душі, – проголошує поетеса у творі...

11. У рядках «Ловлю твоє проміння // Крізь музику беріз» використано художній засіб –...

12. Композитор, який поклав вірші Ліни Костенко на музику – ...

Літературний диктант 2

варіант

- 1. Представником якого угруповання є Ліна Костенко?**
- 2. Ліричний жанр роздуму, самозаглиблення – це...**
- 3. Укажіть троп, яскраво виражений у рядку з поезії: «Спливло життя, як листя за водою».**
- 4. Назвіть перші збірки Ліни Костенко.**
- 5. У якому творі Ліна Костенко утверджує думку про безсмертя народу та його пісні?**
- 6. Укажіть жанр твору Ліни Костенко**

7. Події якого історичного періоду описані Ліною Костенко в романі «Маруся Чурай»?

8. Чим було зумовлене шістнадцятирічне творче мовчання Ліни Костенко?

9. Виданням якої збірки було перерване шістнадцятирічне творче мовчання Ліни Костенко?

10. Невеликий мистецький твір з ідилічним зображенням сцен сільського життя на лоні природи, де умовні пастухи й пастушки співали, грали, кохалися, називається...

11. Укажіть художній прийом, яскраво виражений у наведених рядках:

**Моя любов чолом сягала неба,
А Гриць ходив ногами по землі.**

12. Укажіть стилістичний прийом, яскраво виражений у рядку з поезії:

І просто осінь щоб була красива.

Відповіді 1 варіант.

1. 1946 році.

2. 1957р.

3. «Зоряний інтеграл».

4. Так.

5. збірку «Неповторність» і роман у віршах «Маруся Чурай».

6. Лесі Українки.

7. італійською.

8. альфреско.

9. «Хай буде легко...».

10. «Страшні слова...».

11. метафора.

12. Ольга Богомолець.

Відповіді 2 варіант.

- 1. «Шістдесятники».**
- 2. Медитація.**
- 3. Порівняння.**
- 4. «Проміння землі», «Вітрила», «Мандрівки серця».**
- 5. «Маруся Чурай».**
- 6. Історичний роман у віршах.**
- 7. Хмельниччини.**
- 8. Задушливою, позбавленою творчої свободи атмосферою.**
- 9. «Над берегами вічної ріки».**
- 10. Пастораль.**
- 11. Антитеза.**
- 12. Метафора.**